

Vasile Duma (1864-1936), importantă personalitate a Ortodoxiei din Transilvania

Răzvan Mihai NEAGU*

Abstract: Vasile Duma (1864-1936), Noteworthy Personality of Transylvanian Orthodoxy. *Born in Săcalu de Pădure (Mureș County) on 26 April 1864, Vasile Duma is one of the most representative clerical figures of Transylvania. The relevance of this personality is given by the richness of his activity and the positions he held. Vasile Duma dedicated his whole life to the Orthodox Church. Between 1883 and 1886 he studied theology at the Andreian Seminary in Sibiu. Until 1918, Vasile Duma's activity had a predominantly national character, the priest being a defender of the rights of the Romanians in Austria-Hungary. From a cultural point of view, he was a member of the prestigious ASTRA association, which had a preeminent role in the movement of national awakening of the Romanians in Transylvania. From the ecclesiastical point of view, he served as protopope of Cetatea de Piatră and Reghin. Vasile Duma played his part in the Great Union and attended the memorable event from Alba Iulia. In the interwar period, he contributed decisively to the process of nationalizing the administration in Mureș-Turda County on Romanian terms. Vasile Duma was also a member of the Romanian Parliament. The great change in his life took place in 1923, when, under the name of Nicetas, he was elected bishop of Argeș.*
Keywords: *Vasile Duma, Great Union, protopope, Reghin, bishop.*

Ortodoxia din Transilvania a avut în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și în prima jumătate a secolului al XX-lea personalități marcante, care și-au adus o contribuție importantă la progresul și modernizarea acestei confesiuni, dar și în cadrul mișcării naționale a românilor. Cel care a dat tonul modernizării a fost marele ierarh Andrei Șaguna. El a impus un adevărat standard de acțiune bisericească și politică, urmată de mulți clerici, fie ei simpli preoți de mir și chiar ierarhi. După Marea Unire, asistăm la un adevărat fenomen de numire a unor ierarhi ardeleni în scaune episcopale din exteriorul Carpaților: episcopul Caransebeșului, Miron Cristea devine mitropolit-primat și apoi patriarh, asesorul consistorial de la Sibiu, Lucian Triteanu devine episcop al Romanului, protopopul Alba Iuliei, Ioan Teculescu devine episcopul Iustinian al Armatei, apoi episcop al Cetății Albe și Ismailului. Parte a acestui proces a fost și protopopul Reghinului, Vasile Duma, subiectul prezentului studiu, ajuns episcop al Argeșului.

Origini, formare intelectuală și începutul carierei

În opinia noastră, unul dintre cei mai reprezentativi clerici din comitatul

---

* Profesor, doctor în istorie, Colegiul Tehnic Turda; e-mail: neagumihai20@yahoo.com.

Mureș-Turda, care au luat parte la Marea Unire, a fost protopopul Reghinului, Vasile Duma (1864-1936), viitorul episcop Nichita al Argeșului. A fost fratele preotului Ioan Duma din Săcalu de Pădure. Personalitate marcantă și de referință a ortodoxiei românești în secolul al XX-lea, Vasile Duma s-a născut la 26 aprilie 1864 în Săcalu de Pădure (azi sat în com. Brâncovenești, jud. Mureș). A absolvit Gimnaziul Fundațional din Năsăud în 1883, obținând *testimonium maturitatis* (diploma de maturitate/bacalaureat). Între anii 1883-1886 a studiat la Seminarul Andreian din Sibiu, pregătindu-se pentru a deveni preot¹. Începuturile carierei sale sunt legate de domeniul didactic, Vasile Duma fiind învățător în localitatea natală și la Hodac (1886-1890). Ca slujitor al catedrei, Vasile Duma a avut o preocupare constantă în ridicarea culturală a agricultorilor români, iar în acest sens a susținut numeroase prelegeri și conferințe în mediul rural. Se remarcă cea de la Prundu Bârgăului din august 1887, intitulată, *Folosul cultural, moral și social al reuniunilor învățătoarești* și cea de la Jabenîța din august 1888 în care a vorbit *Despre originea limbii române*².

La 25 noiembrie 1890, a fost hirotonit preot, iar prima parohie în care a funcționat și pe care a condus-o a fost Jabenîța (sat în com. Solovăstru, jud. Mureș), unde a activat între 1890-1906³. Dorind să obțină o demnitate bisericească mai însemnată, în anul 1905, Vasile Duma s-a înscris în cursa pentru oficiul de protopop al Agnitei, însă nu a avut succes. În sinodul electoral al acestui tract, desfășurat la 22 octombrie/4 noiembrie 1905, parohul de la Jabenîța a obținut zece voturi, fiind surclasat de Ioan Baptist Boiu (oficial consistorial la Sibiu), care a obținut 28 de voturi, în timp de Ioachim Muntean, parohul din Gurarâului a obținut șase voturi⁴.

De la Borcut la Reghin

La scurt timp după acest eșec, în 21 octombrie 1906, Vasile Duma a fost ales paroh la Borcut (azi parte componentă a orașului Târgu-Lăpuș), iar la 27 octombrie 1906 a fost desemnat protopop al Cetății de Piatră. Consistoriul arhidiecezan de la Sibiu din 23 noiembrie 1906 l-a numit în demnitatea de protopop⁵. Alegerea sa a survenit în contextul în care în primăvara aceluiași an, el a fost trimis în calitate de comisar consistorial pentru unificarea protopopiatelor Solnoc (cu sediul la Cupșeni) și Cetatea de Piatră⁶. Înainte de a-și intra în atribuții, Vasile Duma a fost cel care a organizat fuziunea celor două protopopiate ortodoxe. Ultimul sinod al tractului Solnoc a avut loc la 11/24 martie 1906 la Boiereni (azi parte componentă a orașului Târgu-Lăpuș)⁷. În calitate de administrator

¹ Eusebiu Roșca, *Monografia Institutului Seminarial Teologic-Pedagogic „Andreian” al Arhidiecezei Gr. Or Române din Transilvania*, Sibiu, 1911, p. 157.

² Traian Bosoancă, *Mureșenii și Marea Unire*, Cluj-Napoca, 2000, p. 83.

³ Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, București, 1996, p. 155.

⁴ „Telegraful Român”, anul LIII, nr. 114, 25 octombrie/7 noiembrie 1905, p. 479.

⁵ T. Bosoancă, *op. cit.*, p. 83.

⁶ „Gazeta Transilvaniei”, anul LXIX, nr. 235, 24 octombrie/6 noiembrie 1906, p. 3.

⁷ „Telegraful Român”, anul LIV, nr. 33, 23 martie/5 aprilie 1906, p. 135-136.

protopresbiterial, în 18 iunie 1906, Vasile Duma a condus în localitatea Borcut sinodul protopopesc de constituire a noului protopopiat Cetatea de Piatră, rezultat în urma absorbției tractului Solnoc și a stabilit instituțiile acestuia și modul lor de funcționare⁸. A păstorit singurul protopopiat ortodox din Maramureș până în anul 1912, remarcându-se printr-o activitate neobosită în beneficiul bisericii și al națiunii române. Vasile Duma a căpătat o vastă experiență, care i-a fost foarte folositoare ulterior.

Decizia mitropolitului Ioan Mețianu de a-l transfera pe Vasile Duma la Reghin a fost luată la sfârșitul anului 1911. Astfel, la 5 decembrie 1911, înaltul ierarh i-a scris preotului Grigore Nicoară din Ibănești, care asigură conducerea interimară a protopopiatului Reghin, că a luat decizia să-l numească protopresbiter pe Vasile Duma de la Cetatea de Piatră⁹. Noul protopop al Reghinului a fost introdus la 1 aprilie 1912¹⁰.

În anul în care și-a început păstoria în noul său oficiu, Vasile Duma a participat, la 29 septembrie 1912, la sfințirea bisericii cu hramul „Înălțarea Domnului” din Reghin, oficiată de asesorul consistorial Galaction Șagău (fost protopop al Reghinului), ca mandatar al mitropolitului Sibiului, Ioan Mețianu. Răspunsurile la Sfânta Liturghie au fost date de corul Seminarului Andreian de la Sibiu, condus de Timotei Popoviciu, iar la finalul serviciului divin, Vasile Duma a oficiat Taina Sfântului Maslu. Ceremonia sfințirii bisericii ortodoxe reghinene, la care a participat Vasile Duma, a fost un eveniment major la orașului, la care au luat parte profesorul de la Sibiu, Nicolae Bălan (viitor mitropolit al Transilvaniei), pastorul evanghelic reghinean, Godfred Orendi, primarul orașului, Seibriger Traugot, pretorul Reicher Aladar, preotul reformat Radics Bela și preoții ortodocși Nicolae Gliga, Ioan Vodă și Ioan Duma, fratele protopopului de Reghin¹¹.

Precum marii intelectuali români din Transilvania, și Vasile Duma a fost membru al asociațiunii ASTRA, societate culturală, promotoare a valorilor naționale. Încă de pe vremea când era paroh la Jabeșița, Duma a făcut parte din Despărțământul Reghin, în care a fost primit în anul 1893¹². O dată cu transferarea sa în Maramureș, ca protopop al Cetății de Piatră, Vasile Duma a contribuit în anul 1908 la crearea Despărțământului Târgu-Lăpuș al ASTRA, condus de avocatul Gavril Buzura. Devenind membru al acestui despărțământ, Duma a desfășurat o bogată activitate, iar în anul 1909, a susținut o conferință despre alcoolism în satul Suci de Sus (jud. Maramureș)¹³. În anul 1912, o dată cu numirea sa ca protopop de Reghin, Vasile Duma revine în cadrul despărțământului local al ASTRA¹⁴.

⁸ *Ibidem*, nr. 72, 4/17 iulie 1906, p. 312-313; *Ibidem*, nr. 73, 6/19 iulie 1906, p. 315-316.

⁹ Simion Bui, *Biserica și societate românească în Reghin și împrejurimi 1890-1918*, Târgu-Mureș, 2010, p. 40-41.

¹⁰ *Ibidem*, p. 41.

¹¹ „Telegraful Român”, anul LV, nr. 103, 2/15 octombrie 1912, p. 426-427.

¹² „Transilvania”, anul XXIV, nr. 12, 15 decembrie 1893, p. 399.

¹³ „Gazeta Transilvaniei”, anul LXXII, nr. 162, 28 iulie/10 august 1909, p. 1-2; „Transilvania”, nr. 4, octombrie-decembrie 1909, p. 213, 236, 353.

¹⁴ „Transilvania”, nr. 5, septembrie-octombrie 1912, p. 341.

Între anii 1914-1923, protopopul Duma a condus Despărțământul Reghin¹⁵.

Activitatea protopopului Vasile Duma a avut și un palier financiar-bancar. Acest fapt este o caracteristică a mării majorități a preoților români din Transilvania, atât cei ortodocși, cât și cei greco-catolici, ei făcând parte din conducerea unor bănci românești. În cazul lui Vasile Duma, cât a activat la Târgu-Lăpuș, a făcut parte din conducerea Băncii „Lăpușana”, iar ulterior, la Reghin, s-a numărat printre membrii Consiliului de administrație al Băncii „Mureșiana”.

În timpul Primului Război Mondial, respectiv între septembrie 1916 și iulie 1918, Vasile Duma a administrat și Protopopiatul Ortodox Mureș, fiindcă titularul acestui oficiu, Ștefan Rusu, a fost prigonit de autoritățile maghiare din acea epocă¹⁶. Energicul protopop a fost una dintre personalitățile cele mai implicate în evenimentele care au precedat Marea Unire din zona Reghin. La 5 noiembrie 1918, a luat parte la ședința de constituire a Consiliului Național Român din Reghin, fiind ales vicepreședinte al acestui for de coordonare a eforturilor românilor înspre realizarea Marii Uniri¹⁷. Prestigiul de care se bucura în rândul comunității românești din Reghin l-a impus pe protopopul Vasile Duma în postura de a conduce adunarea electorală a Cercului electoral Reghin din 28 noiembrie 1918, în cadrul căreia au fost aleși delegații acestui cerc pentru Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918¹⁸. Protopopul Reghinului a participat la cel mai important eveniment al istoriei românilor, în calitate de delegat de drept, reprezentând tractul protopresbiterial pe care îl gira¹⁹.

Activitatea din perioada interbelică: de la fotoliul de parlamentar la tronul arhieresc

După consumarea momentului Marii Uniri, Vasile Duma a fost parte a schimbărilor care au afectat Biserica Ortodoxă Română. Protopopiatul Reghin, care până atunci fusese parte a Arhiepiscopiei Sibiului, a fost rearondat noii episcopii a Vadului, Feleacului și Clujului. Astfel, Vasile Duma a fost ales asesor în cadrul primului consistoriu al noii eparhii (1919)²⁰. Din acest punct de vedere, se poate afirma că protopopul Reghinului și-a adus partea sa de contribuție la crearea eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului. La 4 iunie 1920, Vasile Duma a fost ales deputat în Sinodul episcopiei clujene²¹. În 1921, el și-a reînnoit poziția de membru în cadrul Consistoriului de la Cluj²².

¹⁵ Liviu Boar, *Despărțământul Reghin al Astrei 1874-1940*, Reghin, 2001, *passim*.

¹⁶ Răzvan Mihai Neagu, *Personalități ale Marii Uniri. Protopopul Târgu-Mureșului, Ștefan Rusu, figură importantă a Ortodoxiei din Transilvania*, în „Tabor”, nr. 8, august 2019, p. 65-72.

¹⁷ *1918 la români. Documentele Unirii. Unirea Transilvaniei cu România. 1 decembrie 1918*, vol. VII, București, 1989, p. 130-131.

¹⁸ *1918 la români. Documentele Unirii. Unirea Transilvaniei cu România. 1 decembrie 1918*, vol. IX, București, 1989, p. 15-16.

¹⁹ „Gazeta Oficială”, 19 ianuarie/1 februarie 1919, nr. 7, p. 35.

²⁰ Nicolae Bocșan, *Istoricul reînființării Episcopiei Vadului, Feleacului și Clujului*, în „Eparhia Vadului, Feleacului și Clujului la 90 de ani (1921-2011)”, Cluj-Napoca, 2012, p. 80.

²¹ *Ibidem*, p. 83.

²² *Ibidem*, p. 89.

Având o vastă experiență didactică anterioară, în perioada interbelică, protopopul Vasile Duma a contribuit la reorganizarea învățământului din Reghin pe baze românești și a fost catehet (profesor de religie) la Liceul de Stat din Reghin.

Energicul protopop a ales să ia parte la tumultoasa viață politică a României reîntregite. Astfel, a candidat cu succes pentru un post de senator, la alegerile din 1919, din partea Partidului Național Român, în circumscripția electorală Reghin din județul Mureș-Turda²³. În acest mod, a avut șansa să facă parte din primul parlament al României Mari. Primul său mandat de senator s-a derulat în legislatura 1919-1920. A participat, în aceleași condiții, la alegerile din mai 1920, însă nu a reușit să-și reînnoiască mandatul senatorial, fiind învins de preotul greco-catolic, Emil Andreșan din Băla, reprezentantul Partidului Poporului²⁴. Ulterior, precum marea parte din clericii ortodocși din Transilvania, Vasile Duma s-a înscris în Partidul Național Liberal (1920). A candidat din partea acestei formațiuni pentru un nou mandat de senator, în aceeași circumscripție, la alegerile din martie 1922. Pe fondul victoriei naționale a liberalilor, Vasile Duma a devenit din nou senator²⁵. El și-a desfășurat acest mandat până în 1923, când a fost ales episcop al Argeșului, însă nu a părăsit Senatul, fiind de atunci senator de drept în virtutea demnității bisericești în care a fost ales.

Cea mai radicală schimbare din viața lui Vasile Duma s-a petrecut în anul 1923. În cadrul Marelui Colegiu Electoral din 5 iunie 1923, protopopul Reghinului a fost ales episcop al Argeșului și confirmat în această demnitate la 13 iulie 1923²⁶. Rămânând văduv, Vasile Duma a intrat în cinul monahal, luându-și numele de Nichita în cinstea Sfântului Niceta de Remesiana²⁷. A fost hirotonit episcop în Biserica „Sfântul Nicolae” din Toplița, la 20 iulie 1923, în cadrul unei slujbe oficiate de mitropolitul-primat Miron Cristea, Nicolae Ivan, episcopul Vadului, Feleacului și Clujului, și episcopul Bartolomeu al Râmnicului²⁸. Vasile Duma a fost parte a întregului proces de reorganizare a Bisericii Ortodoxe după Marea Unire, când o serie de preoți din Transilvania au devenit ierarhi dincolo de Carpați. Episcopul Nichita a primit investitura din partea regelui Ferdinand la Palatul Regal din București în 9 noiembrie 1923²⁹. A fost instalat la Curtea de Argeș, în 18 noiembrie 1923. La festivități a fost prezent, ca delegat al

²³ „Gazeta Transilvaniei”, anul LXXX, nr. 218, 18 octombrie 1919, p. 2; „Monitorul Oficial”, nr. 172, 19 noiembrie 1919, p. 9719; „Unirea”, anul XXIX, nr. 222, 18 octombrie 1919, p. 2; T. Bosoancă, Ilarie Gh. Opreș, *Alegerile parlamentare*, Târgu-Mureș, 2004, p. 19, 202.

²⁴ T. Bosoancă, *Protopopul Vasile Duma participant la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918*, în „Apulum”, XXXV, 1998, p. 541.

²⁵ T. Bosoancă, I. Gh. Opreș, *op. cit.*, p. 45, 202.

²⁶ Niculae Șerbănescu, *Episcopii Argeșului*, în „Mitropolia Olteniei”, anul XVII, nr. 7-8, iulie-august, 1965, p. 626.

²⁷ M. Păcurariu, *Mucenici și făuritori ai Unirii. Preoțimea din Transilvania și Banat și unirea din 1918*, București, 2018, p. 564.

²⁸ T. Bosoancă, *op. cit.*, p. 85; *Istoria Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului*, Curtea de Argeș, 2012, p. 225.

²⁹ „Renașterea”, anul I, nr. 11, 18 noiembrie 1923, p. 3.

mitropolitului-primat, preotul-scriitor Gala Galaction, care a citit gramata emisă de Miron Cristea, și Alexandru Lapedatu, ministrul Cultelor și Artelor, care a citit decretul regal de întărire în scaun³⁰.

Ajuns la Argeș, episcopul Nichita a devenit păstorul uneia dintre cele mai vechi eparhii. A găsit-o într-o stare de degradare, iar acest fapt a presupus din partea noului ierarh o muncă neobosită pentru a îndrepta lucrurile. Ierarhul transilvănean s-a ridicat la înălțimea acestor așteptări, astfel că au început să apară și primele realizări. El a arendat întreaga avere a episcopiei, fapt care a generat importante resurse financiare și a terminat de zidit clădirea Seminarului Teologic „Neagoe-Vodă”. A reușit să transfere de la Pitești, Școala de Cântăreți Bisericești, care, o perioadă, i-a purtat numele și pe care a dotat-o cu o frumoasă clădire. Ierarhul a construit pentru episcopia sa o serie de clădiri noi, precum cancelaria eparhială și a consiliului eparhial. Activitatea episcopului Nichita a avut în vedere și o grijă deosebită față de așezămintele monahale. Astfel, a creat la Mănăstirea Văleni un atelier de țesătorie, a reînființat schiturile Bascovele, Robaia și Strihareț și a rectificat mănăstirile Turnu și Clocociov. În legătură cu preoții din eparhia sa, episcopul Nichita Duma a fost cel care a pus bazele Societății Preoțești de Ajutor și Credit „Înfrățirea”³¹. A mai creat fabrica de lumânări a eparhiei. Episcopul transilvănean a acordat o importanță deosebită aparițiilor editoriale. Astfel, a editat foaia *Lumina pentru toți*, revista *Păstorul ortodox* și *Buletinul eparhial*³².

Deși a ajuns ierarh la Curtea de Argeș, Nichita Duma nu a uitat Transilvania și, mai ales, locurile unde și-a început cariera preoțească. La 7 octombrie 1923, a participat la punerea *pietrei fundamentale* a viitoarei catedrale din Cluj, în cadrul unor mari ceremonii, la care au luat parte principele moștenitor Carol și mai mulți ierarhi ortodocși, precum mitropoliții Nicolae Bălan al Transilvaniei și Pimen Georgescu al Moldovei, episcopii Nicolae Ivan al Clujului și Roman Ciorogariu al Oradiei, la care s-au adăugat o serie de oameni politici în frunte cu prim-ministrul, Ion I. C. Brătianu, precum și oameni de arme ca generalul Traian Moșoiu. În cadrul acestor ceremonii, episcopul Argeșului a fost cel care a oficiat Sfânta Liturghie Arhierescă³³. La 3 august 1924, alături de episcopul Nicole Ivan, Nichita Duma a sfințit biserica din Ibănești-Sat (jud. Mureș)³⁴. De asemenea, a revenit și în parohia maramureșeană Borcut, pe care a păstorit-o între anii 1906 și 1911, la 29 iunie 1925, sfințind biserica din localitate³⁵. De atenția și generozitatea episcopului Argeșului au beneficiat biserica din Jabenita, căreia i-a donat un clopot, și biserica din Reghin, care a primit un rând de veșminte liturgice, ambele donații fiind făcute în 1928³⁶. Episcopul Duma a contribuit în

³⁰ *Ibidem*, nr. 12, 25 noiembrie 1923, p. 3.

³¹ T. Bosoancă, *art. cit.*, p. 542.

³² *Istoria Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului*, p. 226.

³³ „Renașterea”, anul I, nr. 6, 14 octombrie 1923, p. 2.

³⁴ *Ibidem*, anul II, nr. 32, 10 august 1924, p. 5.

³⁵ *Ibidem*, anul III, nr. 27, 5 iulie 1925, p. 5.

³⁶ *Ibidem*, anul VI, nr. 46, 11 noiembrie 1928, p. 7.

1931 cu 500 de lei la construcția bisericii din Băile Borsec³⁷, iar în 1933 a donat catedralei din Cluj un potir³⁸.

Deși, episcopul Nichita și-a pus amprenta în mod durabil asupra eparhiei Argeșului, munca nu i-a fost deloc ușoară. Într-o scrisoare din anul 1932, se confesa episcopului Nicolae Ivan al Clujului: „nu oamenii cu purtarea lor mă dezgustă de a mai sta aici, unde am muncit din greu, ci văzându-mă însumi din zi ce trece mai obosit, aș dori să am liniște. Dar aceasta voi avea-o, poate, numai dincolo de mormânt. Cu oamenii aceștia încă pot să lupt și să-i răped, acolo unde sunt vrednici, la locul lor. Politica îi face așa de agresivi. Ei doresc să conducă totul. Clubul vrea să dicteze și episcopului, ca orice numire de preot, protopop și consilieri să se facă numai după voința lor. De aici am venit în conflict. Dar bun e Dumnezeu, tot episcopia va ieși biruitoare. [...] Dar luptele acestea m-au întărit ca să stau mai departe pe front”³⁹.

La 5 octombrie 1933, alături de înalte fețe bisericești (patriarhul Miron Cristea, Nicolae Bălan, mitropolitul Transilvaniei, episcopii Nicolae Ivan al Vadului, Feleacului și Clujului, Ioan Stroia al Armatei și Grigore Comșa al Aradului, Andrei Crișanul, arhiepiscopul vicar al episcopiei Oradiei, și arhimandritul Policarp Morușca), episcopul Nichita al Argeșului a luat parte la târnosirea catedralei „Adormirea Maicii Domnului” din Cluj, eveniment onorat de prezența suveranului Carol al II-lea și a principelui moștenitor Mihai, Mare Voievod de Alba Iulia⁴⁰.

La 2 decembrie 1934, episcopul Nichita Duma a sfințit Catedrala Ortodoxă „Înălțarea Domnului” din Târgu-Mureș, în cadrul unor impresionante ceremonii, la care au luat parte, potrivit presei locale a vremii, 3.000 de persoane, precum și numeroase oficialități: generalul Nicolae Condeescu (reprezentantul regelui Carol al II-lea), Constantin Angelescu (ministrul Instrucțiunii Publice), Alexandru Lapedatu (ministrul Cultelor și Artelor), Stelian Popescu (directorul ziarului „Universul”), Emil Dandea (primarul orașului Târgu-Mureș) și Francisc Porubschi (prefectul județului Mureș). Aceștia li s-au adăugat cei doi protopopi de Târgu-Mureș: Ștefan Rusu (ortodox) și Elie Câmpeanu (greco-catolic)⁴¹.

Episcopul Nichita a murit în 16 aprilie 1936, la Curtea de Argeș, având vârsta de 72 de ani⁴², iar înmormântarea a avut loc la 19 aprilie 1936. Marele ierarh a fost îngropat, conform dorinței sale testamentare, la Mănăstirea Turnu, pe care a rectificat-o. A fost condus pe ultimul drum de o serie de personalități precum Andrei Magieru, episcopul Aradului, Ioan Maloș, protopopul ortodox al Reghinului, Gheorghe Căzan, paroh la Filea (sat în com. Deda, jud. Mureș) și Stanciu Brădișteanu, reprezentantul Ministerului Cultelor. Bogata activitate a

³⁷ *Ibidem*, anul IX, nr. 33-34, 16 august 1931, p. 6.

³⁸ *Ibidem*, anul XI, nr. 22, 4 iunie 1933, p. 5.

³⁹ Nicolae Vasiliu, Ioan Bunea, *Episcopul Nicolae Ivan 1855-1936 ctitorul reînviatai eparhii al Vadului, Feleacului și Clujului. Studii și documente*, Cluj-Napoca, 2015, p. 390-391.

⁴⁰ „Renașterea”, anul XI, nr. 45-46, 19 noiembrie 1933, *passim*.

⁴¹ „Glasul Mureșului”, anul I, nr. 3, 9 decembrie 1934, p. 4.

⁴² *Ibidem*, anul III, nr. 58, 25 aprilie 1936, p. 2; *Ibidem*, anul VII, nr. 5, 1 mai 1936, p. 4.

lui Vasile/Nichita Duma a fost recunoscută și răsplătită de statul român, care i-a acordat: Ordinul „Steaua României”, în grad de Ofițer (1922), Ordinul „Coroana României”, în grad de Mare Cruce (1924), Medalia „Răsplata Muncii pentru Biserică”, clasa I (1936).

Considerații finale

Vasile Duma (episcopul Nichita al Argeșului) a fost o mare personalitate a Ortodoxiei din Transilvania. Și-a desfășurat activitatea pastorală la Borcut, Reghin și Curtea de Argeș. Participant activ la mișcarea națională a românilor din Transilvania, Vasile Duma a avut fericita ocazie să contribuie la înfăptuirea Marii Uniri. În perioada interbelică, deși a continuat cu activitatea pastorală, a glisat și spre viața politică, fiind parlamentar în primul legislativ al României Mari. Cea mai mare schimbare în viața sa a avut loc o dată cu accederea la tronul de arhiepiscop la Curtea de Argeș, unde a reușit să refacă această eparhie.